

Rahandusministri määruse „Reisijate nimekirjade töötlussüsteemi andmekogu põhimäärus“ seletuskiri

1. Sissejuhatus ja eelnõu eesmärk

Toll peab andmekogusid ühiskonna ja majanduse kaitsmiseks maksupettuste ja salakaubaveo tõkestamisega, kauba importimisel tasumisele kuuluvate maksude kogumiseks ning Eesti ja liiduväliste riikide vahelise seadusliku kaubanduse hõlbustamiseks.

Reisijate nimekirjade töötlussüsteemi andmekogu (edaspidi lühinimega *Suspect2*) asutamisel ja pidamisel lähtutakse avaliku teabe seaduse (edaspidi *AvTS*) peatükis 5¹ sätestatud andmekogude asutamisega seotud reeglitest ja isikuandmete kaitse seaduses (edaspidi *IKS*) §-s 6 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtetest.

Suspect2 on uus andmekogu, mis on registreeritud riigi infosüsteemi haldussüsteemis.

Eelnõu on ettevalmistatud 2017. aasta 1. juunil jõustuva tolliseaduse § 16 lõike 6 alusel.

AvTS § 43⁵ lõike 1 kohaselt sätestatakse andmekogu põhimääruses andmekogu pidamise kord, sealhulgas andmekogu vastutav töötleja, andmekogusse kogutavate andmete koosseis, andmeandjad ja vajaduse korral muud andmekogu pidamisega seotud korralduslikud küsimused.

Eelnõu on ettevalmistatud Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Piret Liira (telefon 611 3293, e-kiri piret.liira@fin.ee).

2. Eelnõu sisu

Paragrahvis 1 sätestatakse andmekogu asutamine.

Kuigi andmekogu on uus, siis ka kehtiva tolliseaduse §-s 14 sätestatud ülesannete täitmiseks, eeskätt tollikontrolli ja -järelvalve tõhustamiseks on Maksu- ja Tolliamet alates 2004. aastast kasutanud tolliseaduse § 11 lg 2 alusel laeva- ja lennureisijate nimekirjade analüüsimiseks spetsiaalset töötlussüsteemi. Kuna *AvTS* § 43¹ kohaselt on kogutud andmete puhul tegemist infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogumiga, mida tuleb käsitleda andmekoguna, sätestati tolliseaduse eelnõu §-s 16 reisijate nimekirjade töötlussüsteemi andmekogu.

Alus andmete kogumiseks tuleb uue tolliseaduse §-st 9, mille kohaselt võib toll keeldude ja piirangutega seotud kaupade Eestisse sisseveo ja Eestist väljaveo nõuete rikkumise ohu hindamiseks ning liidu finantshuvide kaitsmiseks koguda reisijate veoga seotud andmeid.

Loodava andmekogu eesmärk on salakaubaveo tõkestamiseks teabe kogumine ja töötlemine Eesti Vabariigi riigipiiri ületavate reisijate kohta. Tänapäevani on töödeldud lennu- ja laevareisijate andmeid, edaspidi on kavas laiendada seda rahvusvahelistele rongi- ja bussiliinidele.

Riigipiiri ületavate reisijate andmeid töödeldakse ka piirikontrolli andmekogus PIKO ja alates 2018.a maist lennureisijate broneeringuinfo andmekogus BRIIS. Tolliseaduse alusel loodav reisijate nimekirjade töötlussüsteemi andmekogu ei dubleeri nende andmete kogumist. PIKO on kasutusel ainult välispiiril kolmandate riikide kodanike registreerimiseks ja BRIIS ainult lennureisijate andmete töötlemiseks. *Suspect2* sisaldab eelnimetatutega võrreldes vähem

isikuandmeid, kuid hõlmab ulatuslikumalt rahvusvahelise reisiteenuse kasutajaid. Samas ei tekitata täiendavat halduskoormust reisijatelt andmete saamiseks, vaid kasutatakse ära transpordiettevõtete poolt kogutavaid andmeid. Süsteemiga täiendavalt liituvatel transpordiettevõtetel on ühekordne halduskoormus reisinimekirjade edastamise tehnilise lahenduse korraldamiseks. Lennureisijate nimekirjade edastamine jätkub esialgu juba toimivate andmeedastuskanalite kaudu. Alates 2018.a maist saadakse nimekirju liidese kaudu BRIIS-ist, kuid ainult lennule registreerimise kohta ilma broneeringuinfo andmeteta. Laevareisijate nimekirju edastatakse MTA-le praegu otse. Tulevikus võib see hakata tehnilise liidese kaudu toimuma läbi Eesti Merendusdokumentide Edastussüsteemi EMDE, kui EMDE andmetöötlaste operatiivsus hakkab vastama MTA nõuetele.

Töötlussüsteemi kasutamise tulemused on positiivsed ning vastavad ootustele: juba esimese kasutusaasta jooksul avastati tänu sellele ligikaudu 20 kg narkootikume. Tegemist on tõhusa abivahendiga keeldude ja piirangutega kaupade ebaseadusliku veo ning maksurikkumiste vastases võitluses, kuna piiriületuste massandmete analüüs on aluseks sihtimärgistatud kontrollile. Ilma sellise süsteemita ei oleks võimalik tõkestada õiguserikkumisi juba piiril, vaid tuleks tegeleda keelatud kaupade Eestis müümise, tarbimise ja kasutamise negatiivsete tagajärgedega isikute elule (narko) ja tervisele (n. denatureeritud alkohol) ning keskkonnale (n. ohtlikud kemikaalid).

Eelnõu §-s 2 sätestatud andmekogu pidamise eesmärk, §-s 4 sätestatud andmekogu vastutav töötaja ja §-s 9 sätestatud andmete avaldamise kord kordavad tolliseaduse sätteid ja on lisatud põhimäärusesse selguse huvides.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse andmeandjad. Andmeandjad on reisijate veoga tegelevad ettevõtjad ja Maksu- ja Tolliamet.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse andmekogu pidamise viis. Andmekogu peetakse ühetasandilise infotehnoloogilise andmekoguna, mis tähendab seda, et andmeid töödeldakse keskses serveris ning hoitakse ühes andmebaasis.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse kooskõlas Vabariigi Valitsuse 28.02.2008. a määruse nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ § 4 lõikega 4 andmeobjekt, millega määratletakse, mille kohta andmeid kogutakse. Andmeobjekt, mille kohta andmekogus andmeid töödeldakse, on sündmus. Sündmuseks loetakse transpordiettevõtte poolt riigipiiri ületavale reisile pileti reserveerimist ja/või reisija registreerimist reisile.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse andmekogusse kantavad andmed. Isikustatud

Transpordiettevõtjad edastavad riigipiiri ületava reisi korral andmed transpordivahendi, lähteriigi, lähteaja, sihtriigi, reisijate ja meeskonnaliikmete nimed ja sünnikuupäevad.

Lisaks lõikes 1 toodud andmetele kantakse andmekogusse isiku otsimisega seotud andmed:

Eelnõu §-s 8 kehtestatakse nõuded andmekogus sisalduvate andmete kaitseks ja määratakse andmekogus sisalduvate andmete turvaklassiks K2T2S2, andmekogu turbeaste on keskmine (M). Turvaklassi määramise aluseks on Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007. a määrus nr 252 „Infosüsteemide turvameetmete süsteem“. Andmete turvaklass ja turbeaste määratakse Infosüsteemide kolmeastmelise etalonturbe süsteemi järgi. Toodud turvaklass ja turbeaste näitavad, milliseid turvameetmeid tuleb andmekogu vastutaval töötajal täita andmeid

töödeldes ning mis tingimusi esitatakse andmete käideldavusele, terviklusele ja konfidentsiaalsusele.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse andmete säilitamine. Reeglina on maksusumma määramise ja määratud maksusumma muutmise taotluste esitamise aegumistähtaeg kolm aastat – see on võetud aluseks mitmete andmekogude säilitustähtaja määramisel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruses ei käsitleta Euroopa Liidu õiguses reguleeritud küsimusi.

4. Määruse mõjud

Andmete kogumine ja töötlemine viiakse kooskõlla „Avaliku teabe seaduse“ ja „Isikuandmete kaitse seaduse“ regulatsiooniga, mis tagab et andmed on kaitstud ja isikute õigused tagatud.

5. Määruse rakendamise kulud

Rakendamisjärgsed muudatused on MTA töökorralduslikud tegevused, millega kulusid ei kaasne. Andmekogu pidamise tehniline lahendus (rakendus, andmebaas ja server) on olemas ja muutmist ei vaja. Administreerimiskulud on arvesse võetud MTA-RMIT vahelisse teenusleppes (kaetakse riigieelarvest) ja eraldi selle eest ei arveldata. Samuti ei vaja määruse jõustumisel muutmist transpordifirmade poolt andmete edastamise lahendused.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2017. aasta 1. juulil samaaegselt tolliseadusega.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Siseministeeriumile, eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Maksu- ja Tolliametile.

Vastavalt avaliku teabe seaduse § 43³ lõikele 3 kooskõlastatakse andmekogu tehniline dokumentatsioon Andmekaitse Inspektsiooni ning Statistikaametiga.

19.04.2017